

Mateja Kavčič

Obnova fasad za naravnimi materiali in s tradicijo!

Evropska mesta, ki imajo turistično ponudbo, ugotavljajo, da tam, kjer so zamenarili svojo dediščino, zanimanje turistov usiha. Danes turistom ne moremo ponuditi več le domače kulinarike, prijetne dneve hočejo preživeti v posebnem okolju, lokalnem vzdušju in načinu življenja, značilnem za regijo, ki jo želijo spoznati. Tako sodijo med eno od ponudb tudi okolje, prostor in arhitektura, v katerih preživijo dneve oddiha. Stara mestna jedra so zato priložnost, da jim ponudimo svojo specifiko in obnova fasad je ena od nalog, s katero lahko to dosežemo. Toda tudi obnova fasad mora vsebovati domačo tradicijo, kajti če obiskovalci ugotovijo, da postajajo naša mesta podobna vsem ostalim evropskim mestom – polna izdelkov globalne industrije, gotovo nismo dosegli zelenega cilja. In med te izdelke pri obnovi fasad sodijo silikonske in silikatne barve, sanirni ometi, plastična okna in podobno.

Svojo trditev naj ponazorim z izjavo, ki jo je že pred leti v intervjuju za časopis Delo dala direktorica Francoskega kulturnega centra v Ljubljani. Na vprašanje novinarja, kateri konci so ji v Ljubljani najbolj všeč, je odgovorila: » V Ljubljani so mi všeč skriti, celo razpadajoči kotički, blede barve starih hiš. Morda bom šokirala vaše bralce, a upam, da stari mestni del nikoli ne bo spominjal na Salzburg. V zvezi s tem, v Franciji in Italiji znajo renovirati stare fasade, ne da bi bile videti kot nove...«

In res je tako. Ne le v Franciji in Italiji, po vsej Evropi, tudi na češkem in sosednji hrvaški Istri so že pričeli z obnovo fasad na tradicionalen način. Pri nas je bil tak pristop izveden na Paplerjevi hiši v Škofji Loki ter na nekaj spomenikih (npr. baročni kulisi cerkve v Konstanjevici na Krki), kar pa je vsekakor premalo. Eden od poglobitnih argumentov za tak način obnove je še ugotovitev, da se sodobni materiali pravzaprav ne »počutijo« dobro v stiku z naravnimi, da zaradi svoje sestave onemogočajo prehajanje vlage, povečujejo izsoljevanje in zato že po nekaj letih začnejo propadati – in dokazov za to je po naših mestih kolikor hočete. Na drugi strani pa ugotavljamo, da je pravzaprav veliko naravnih ometov, izvedenih v apneni tehnologiji, preživelo stoletja in da se jih najbolje popravlja in obnavlja v isti tehnologiji – to je apneni. Edino, česar se moramo kot opazovalci navaditi, je pri načinu obnove z naravnimi materiali to, da fasade »spregovorijo« drugače. To pomeni, da po obnovi niso izdelane v enoviti, gladki barvni obdelavi, ki prekrije fasado kot »preliv torte«, kar je na žalost današnjemu okusu všečno in je posledica množičnih izvedb s prej naštetimi industrijskimi materiali. Apnene fasade izgledajo drugače: na fasadi ostanejo opazni originalni ohranjeni deli, vidijo se sledovi ročne izvedbe, uporabljeni so naravni materiali in izvedba je tradicionalna - z uporabo apna, ki jo danes obvlada le še redko kateri zidarski mojster in zato tudi to znanje postaja dediščina. In to bi morala postati merila lepega.

S pristopom k prenovi kažemo svoj odnos so lastne dediščine in lastne tradicije in s tem tudi svoj nivo kulture. Uporaba »nove in gladke« industrijske izvedbe z ometi in barvami po katalogu znanih proizvajalcev na nek način prekriva vse, kar lahko pokažemo svetu kot svoje in kot lastno tradicijo. Vse kvalitete se sramežljivo skrivajo za preverjenimi »globalnimi« izvedbami, ki jih je večša večina izvajalcev in s katerimi je nasičeno naše okolje in zato postaja nezanimivo. Še je čas, da se zavemo teh kvalitet, da pokažemo, da so Koper, Kranj, Ptuj in ostala slovenska mesta nekaj svojskega in jih take tudi ohranjamo. Nedvomno jih bodo hodili občudovat popotniki iz visokorazvitih dežel, ki jim je danes žal, da so s sodobnimi materiali temeljito prenovili svoja mestna jedra, kajti z njimi so izdelali samo kopije nekdanjih pročelij. In teh napak se zavedajo. Predvsem pa bomo na tak način prihodnjim

generacijam predali avtentično zapuščino, ki je vredna že danes, a bo v prihodnosti vredna še veliko več.

Slika 1 Obnova fasade z apnom in naravnimi barvami v hrvaški Istri (okolica Žminja), arhitekt Branko Orbanič (fotografija Mateja Kavčič)

Sliki 2, 3 Češki primer obnove fasade na Starem gradu v Češkem Krumlovu in detajl restavriranja gotških ometov (fotografija Kristina Blažič)

Slika 4 Fasada Paplerjeve hiše v Škofji Loki, obnovljena brez uporabe cementa (fotografija Mateja Kavčič)